

Arvoisat Lapin hyvinvointialueen hallituksen jäsenet

Pohjois-Lapin kunnat, Inari, Utsjoki ja Sodankylä, haluavat nostaa keskusteluun Lapin hyvinvointialueen yhteistyön kuntiin ja viestinnän. Ymmärrämme, että palveluita on uudelleen suunniteltava. Kuitenkin tapa, jolla näennäistä yhteistyötä nyt viedään eteenpäin, on kestävä, epäkunnioittava ja lainvastainen (Laki hyvinvointialueesta 611/2021, 29 §).

Palvelut karkaavat erityisesti reuna-alueilta; ihmiset kunnista ja kylistä eivät häviä. Suunniteltujen lakkautusten myötä terveydenhuolto kuormittuu Ylä- ja Pohjois-Lapin muissa yksiköissä, mikä tekee jo muutoinkin kuormittuneen terveydenhuollon tilanteesta kestävämmän. Lähipalveluiden poistuminen kasvattaa jo valmiiksi pitkät välimatkat kohtuuttomiksi, vaarantaa potilasturvallisuuden ja ihmisten perustuslailliset sekä saamelaiden kielelliset oikeudet. Saamenkieliset palvelut on turvattava myös sosiaali- ja terveystaloudissa.

Yhteistyön haasteet

Akilleen kantapääksi on muodostunut viestinnän ja osallisuuden puute. Asiat voivat tulla kuntiin tiedoksi vasta niiden päätöskäytännön jälkeen. Tämä aiheuttaa epätransparensia kuntien ja hyvinvointialueen viranhaltijoiden sekä palveluntuottajan ja asiakkaiden välillä. Sen lisäksi on muodostunut näkymätön ja hallinnollinen muuri eri toimijoiden välillä, joka estää tiedonkulkua sekä asioiden käsittelyä potilaan näkökulmasta.

Aluehallitukselle on viety tiedoksi kuntien huolia tästä tilanteesta, mutta kirjelmät on voitu merkitä kokouksissa vain tiedoksi.

Kunnat ovat aiemmin hoitaneet perusterveydenhuollon tehtäviä ja sen myötä niille on kertynyt korvaamatonta paikallista tietotaitoa, hiljaista osaamisresursseja sekä käytännön ratkaisuja, miten itse kussakin kunnassa vaativiakin tilanteita voidaan hoitaa. Hyvinvointialueiden muodostamisen jälkeen paikallinen osaaminen ja kokemukset ovat jääneet hyödyntämättä.

Palveluiden karsinnan ja säästämisen ongelmat

Palveluiden kategorinen supistaminen ei tule tuottamaan lisäarvoa eikä etenkään taloudellisia säästöjä. Palveluita ei voi myöskään loputtomasti karsia ja keskittää tilanteessa, missä myös Suomen kansainvälisen matkailun tulevaisuutta ja huoltovarmuutta rakennetaan Lapin mahdollisuuksien varaan.

Säästäminen vaatii hyvää suunnittelua ja pitkäjänteisyyttä. Uudet toimintamallit muuttavat kustannusrakennetta ja synnyttävät uusia kustannustarpeita. Ne tulee arvioida ja laskea läpinäkyvästi. Rakenteellisten muutosten täsmällinen vaikutusten arvioinnin puuttuminen rapauttaa uskottavuuden ns. tehokkaammilta toimilta ja leikkausten säästövaikutuksilta.

Lapin hyvinvointialueen tulisi kehittää ennaltaehkäisevää sosiaali- ja terveydenhuoltoa, joka edistää säästöjä. Säästämisen keinovalikoimaan voi mieltä myös muita lähestymistapoja esim. uuden teknologian hyödyntämisen etälääkäripalveluissa ja diagnostiikassa.

Lähestymistapa

Alueellisessa kehittämisessä ja organisoitumisessa on avuksi kokemuksen ja tiedon kerääminen alhaalta ylöspäin. Sitä hyödyntäen voidaan rakentaa sekä viestintä- että palveluiden toimintamalli, joka olisi kunniaksi kaikille osapuolille. Kehittyvä ja kansainvälinen alue tarvitsee terveydenhuoltopalvelut, jotka ovat paikallisella viisaudella ryyditetyt.

Hyvinvointialueen vielä etsiessä toimintamallejaan 1.1.2025 astuu voimaan TE-24 uudistus, jonka jalkauttaminen käytäntöön vaatii kunnissa resursseja. Sosiaalipalveluiden saavutettavuus läpi työllisyysalueen on erittäin tärkeää, jotta TE-24 uudistus saadaan kunnissa toimimaan. Toivomme, että Lapin hyvinvointialue ei unohda tätä merkittävää uudistusta säästötoimien osalta ja vähennä resursseja siten, että työllisyyspalveluiden tuottaminen vaikeutuu merkittävästi.

Pohjois-Lapin alueyhteistyön kuntayhtymä

Puheenjohtaja Arto Pohjanrinne

Toiminnanjohtaja Reija Viinanen